

VI міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти» (Полтава – Лубни, 18-19 квітня 2024 р.)

Грибан Григорій Петрович,
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення
Житомирський державний університет імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна;*

Єрмоєнко Едуард Анатолійович,
*кандидат педагогічних наук, професор
кафедри правоохоронної діяльності
ННІ економіки, оподаткування та митної справи
Державного податкового університету, президент
Національної федерації бойового хортингу України, Ірпінь, Україна;*

Отравенко Олена Вікторівна,
*канд. пед. наук, доцент, завідувачка
кафедри теорії та методики фізичного виховання
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Україна*

Діхтяренко Зоя Михайлівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
«Технологій оздоровлення та фізкультурно-спортивної реабілітації»
Державного податкового університету, м. Ірпінь, Україна*

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА БОЙОВОГО ХОРТИНГУ ЯК НАУКОВА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА: ЗАПИТАННЯ, РІВЕНЬ ІНТЕРЕСУ УЧНІВ, СТУДЕНТІВ І КУРСАНТІВ

Теорія і методика бойового хортингу – це система основних ідей у галузі бойового хортингу, що дає цілісне уявлення про закономірності взаємозв'язків між предметами, явищами, процесами розвитку виду спорту. Теорія і методика бойового хортингу (ТМБХ) як наукова дисципліна являє собою узагальнену систему наукових знань про сутність бойового хортингу і закономірності його використання для фізичного вдосконалення людини.

З історії можна зазначити, що розвиваючись під впливом праці, а також у процесі своєї ігрової, пізнавальної, комунікативної діяльності, людина впливала на природу, на навколишнє середовище за допомогою своїх фізичних сил і рухових дій. Її фізичні здібності спочатку удосконалювалися у ході природного біологічного розвитку і праці. Поступово людина стала усвідомлювати, що існує залежність між підготовкою до праці та її результатами.

У другій половині XIX століття була розроблена теорія і методика фізичної освіти, яка була спрямована на формування знань, умінь, навичок в області рухової діяльності, розроблені принципи, форми і методи використання фізичних вправ для фізичного та інтелектуального розвитку людини. Отже, пізніше була розроблена теорія і методика фізичного виховання.

VI міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти» (Полтава – Лубни, 18-19 квітня 2024 р.)

Теорія і методика бойового хортингу відноситься до категорії педагогічних наук, оскільки вона пов'язана з процесами освіти, тренування, навчання і виховання людини. Вона вивчає бойовий хортинг не тільки як вид спорту, а й як особливий, специфічний вид культури суспільства, складну область соціально необхідної діяльності, що має безліч взаємозв'язків з іншими явищами і сторонами соціального життя суспільства.

Метою публікації є визначення теорії і методики бойового хортингу як наукової і навчальної дисципліни, розробка запитань за рівнями визначення інтересу учнів, студентів і курсантів до тренувань з бойового хортингу в учнів закладів загальної середньої освіти і здобувачів вищої освіти.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі доводить актуальність національного професійно-прикладного виду спорту України – бойовий хортинг не тільки між тренерами, науковцями, спортсменами, а й між ЗВО (В. Бойко, З. Діхтяренко, Е. Єрмоєнко Бойовий хортинг та психологічні особливості підготовки спортсменів, 2017; Г. Грибан, В. Канішевська, Е. Єрмоєнко, З. Діхтяренко Теорія і методика бойового хортингу як наукова і навчальна дисципліна: теоретичні відомості для учнів, студентів і курсантів, 2023; З. Діхтяренко Е. Єрмоєнко Військово-патріотичного виховання учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» в умовах воєнного стану, 2022; Е. Єрмоєнко, В. Чибісов, Ю. Рейдерман, Д. Загороднюк, З. Діхтяренко Вплив здоров'я на нетрадиційні біомеханічні показники серця спортсменів за результатами даних ехокардіографії, 2016; О. Отравенко, Н. Довгань, З. Діхтяренко, В. Ганчева Національно-патріотичне виховання здобувачів освіти засобами бойового хортингу під час воєнного стану, 2023; О. Отравенко, З. Діхтяренко, В. Ганчева, Е. Єрмоєнко Формування української національної ідентичності учнівської та студентської молоді в системі національно-патріотичного виховання, 2024; С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін, З. Діхтяренко Програма розвитку бойового хортингу в Україні, 2022; Z. Dikhtiarenko, I. Korzhenko, A. Steshyts Training of future physical education teachers and martial arts coaches – Combat Horting to the application of healthcare technologies, 2022; N. Dovgan, T. Fedorchenko, E. Yeromenko, Z. Dikhtiarenko and other, 2021; I. Malynskyi, V. Boyko, N. Dovgan, Z. Dikhtiarenko, E. Yeromenko and other (2020); S. Prysiazhnyuk, Z. Dikhtiarenko, E. Yeromenko, K. Kukushkin, O. Zavistovskyi Evaluation of students' motivation and independence in physical education classes: module «Combat Horting» in higher educational institutions, 2023; T. Fedorchenko, S. Boltivets, N. Dovgan, Z. Dikhtiarenko, E. Yeromenko, K. Kukushkin, O. Otravenko and other. Part 5. «Combat Horting as a means of physical education of a harmoniously developed, successful, a vitally active personality – pupils, students and cadets: results of research work», 2022 [1-12].

Виклад основного матеріалу дослідження. Після подання теоретичного матеріалу перед / між / вкінці тренування (по 5-7 хв.) тренерами бойового хортингу, науково-педагогічними працівниками на наступних тренуваннях були

VI міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти» (Полтава – Лубни, 18-19 квітня 2024 р.)

поставлені запитання учням, студентам і курсантам для: визначення інтересу до запитань / до тренувань з бойового хортингу / теоретичних знань про національний професійно-прикладний вид спорту України; виявлення рівня засвоєння теоретичних знань.

Отже, для визначення інтересу до запитань / до тренувань з бойового хортингу ми врахували один із основних фактів: у ЗЗСО критерії оцінювання результатів навчання учнів / учениць відбувається за рівнями (високий, достатній, середній, низький), а у ЗВО за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

Таким чином, визначаємо чотири рівні інтересу до тренувань з бойового хортингу в учнів ЗЗСО і ЗВО (високий / Клас! Мені цікаво!; достатній / все дуже подобається!; посередній / подобається; відсутній / не дуже зацікавлений) через запитання:

1. Чи можете Ви дати визначення поняттю «бойовий хортинг»?
2. Чи можете Ви дати визначення поняттю «теорія і методика бойового хортингу (надалі – ТМБХ)»?
3. Чи можете Ви дати визначення поняттю «фізичні вправи (в межах даної теми)»?
4. Чи можете Ви дати визначення поняттю «мета фізичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу»?
5. Чи можете Ви дати визначення поняттю «мета фізичного виховання засобами бойового хортингу»?
6. Чи можете Ви продовжити вираз: «Для вирішення завдань фізичного виховання молоді використовуються ...»
7. Чи можете Ви продовжити вираз: «Існує залежність між підготовкою до праці та ...»
8. Чи можете Ви продовжити фразу: «Теорія, яка відповідає на питання ...»
9. Чи можете Ви продовжити речення: «Методика, яка відповідає на запитання ...»
10. Чи можете Ви продовжити вираз: «Фізична культура поступово виростає в область ...»
11. Чи можете Ви продовжити вираз: «Теорія і методика, що спирається на...»
12. Чи можете Ви продовжити вираз: «Спочатку виникають і розвиваються погляди на фізичне виховання як на ...»
13. Чи можете Ви продовжити вираз: «У другій половині XIX століття науковцями була розроблена ...»
14. Чи можете Ви продовжити вираз: «Теорія і методика бойового хортингу відноситься до категорії ...»
15. Перерахуйте завдання теорії і методики бойового хортингу як науки.
16. Чи можете Ви продовжити вираз: «Будь-яка наука не може повноцінно розвиватися, обмежившись ...»

VI міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти» (Полтава – Лубни, 18-19 квітня 2024 р.)

17. Чи можете Ви продовжити вираз: «Теорія і методика бойового хортингу вирішує спеціальні педагогічні проблеми ...»

18. Чи можете Ви продовжити вираз: «Філософія для ТМБХ дає методологічну основу пізнання ...»

19. Чи можете Ви продовжити вираз: «Зв'язок з біологічними науками ТМБХ обумовлений необхідністю вивчення ...»

20. Чи можете Ви продовжити вираз: «Особливо тісні контакти теорії і методики бойового хортингу з усіма спортивно ...» та ін. [2].

Висновки.

1. Бойовий хортинг – національний професійно-прикладний вид спорту України, заснований на культурних, оздоровчих і бойових традиціях українського народу. Він є багаторічним спеціально організованим процесом навчання, всебічного розвитку, морально-етичного виховання й оздоровлення дітей і молоді.

В Україні та за її межами змагання проводяться для вікових категорій 6–7, 8-9, 10-11, 12-13, 14-15, 16-17, 18 років і старше, а також для спортсменів ветеранського віку.

2. Перед укладанням наукової публікації, авторами проаналізовано низку літературних джерел та ін. [1-12].

У перспективах подальших досліджень передбачається оприлюднити узагальнені результати визначення інтересу до запитань / до тренувань з бойового хортингу в учнів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) і здобувачів вищої освіти (ЗВО).

Ключові слова: Україна, спортсмени, бойовий хортинг, теорія і методика бойового хортингу, наукова дисципліна, навчальна дисципліна, мета, фізична культура, фізичне виховання, завдання, рівень інтересу.

Список використаних джерел

1. Бойко Валерій. Бойовий хортинг та психологічні особливості підготовки спортсменів / Валерій Бойко, Зоя Діхтяренко, Едуард Єрмоменко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. К. : Паливода А. В., 2017. Вип. 8. С.46-55.

2. Грибан Г. П. Теорія і методика бойового хортингу як наукова і навчальна дисципліна: теоретичні відомості для учнів, студентів і курсантів / Г. П. Грибан, Л. В. Канішевська, Е. А. Єрмоменко, З. М. Діхтяренко // Підготовка майбутніх учителів фізичної культури та тренерів у заклади загальної середньої освіти, спортивні клуби та ДЮСШ (в умовах воєнного стану) [Електронне видання]: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю присвяченої Дню фізичної культури і спорту України та Дню працівника освіти (м. Буча, 01-02 листопада 2023 р.) / упорядник : З. М. Діхтяренко. м. Буча: Приватний вищий навчальний заклад «Український гуманітарний інститут», 2023. С. 88-106.

3. Діхтяренко Зоя. Військово-патріотичного виховання учнівської та

VI міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти» (Полтава – Лубни, 18-19 квітня 2024 р.)

студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» в умовах воєнного стану / Зоя Діхтяренко, Едуард Єрмоєнко // Проблеми освіти: збірник наукових праць. Електронне видання ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». К., 2022. Вип. 2 (97). С. 239-265.

4. Єрмоєнко Е. А. Вплив здоров'я на нетрадиційні біомеханічні показники серця спортсменів за результатами даних ехокардіографії / Е. А. Єрмоєнко, В. І. Чибісов, Ю. І. Рейдерман, Д. А. Загороднюк, З. М. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. К.: Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 102-111.

5. Отравенко О. В. Національно-патріотичне виховання здобувачів освіти засобами бойового хортингу під час воєнного стану / О. В. Отравенко, Н. Ю. Довгань, З. М. Діхтяренко, В. І. Ганчева // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. № 1 (355), 2023. С. 136-146. DOI [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1\(355\)-136-146](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-1(355)-136-146)

6. Отравенко О. В. Формування української національної ідентичності учнівської та студентської молоді в системі національно-патріотичного виховання / О. В. Отравенко, З. М. Діхтяренко, В. І. Ганчева, Е. А. Єрмоєнко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. № 1 (360), 2024. ISSN 2227-2844.

7. Присяжнюк С. І. Програма розвитку бойового хортингу в Україні / С. І. Присяжнюк, Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін, З. М. Діхтяренко // Підготовка майбутніх учителів фізичної культури та тренерів у заклади загальної середньої освіти, спортивні клуби та ДЮСШ (в умовах воєнного стану) [Електронне видання]: збірн. матер. Всеукр. наук.-практ. конфер. з міжнар. участю присвяченої Дню фізичної культури і спорту України та Дню працівника освіти (м. Буча, 05 жовтня 2022 р.) / упорядн.: З. М. Діхтяренко. м. Буча: Приватний вищий навчальний заклад «Український гуманітарний інститут», 2022. С. 114-129.

8. Dikhtiarenko, Zoia, Korzhenko, Iryna, Steshyts, Andrii. Training of future physical education teachers and martial arts coaches – Combat Horting to the application of healthcare technologies (2022). Physical culture, sports and physical rehabilitation in modern society. Nataliia Khlus, Oleksandr Nestorenko (editors). *Monograph*. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2022, (pp. 22-77).

9. Dovgan, N., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., Kukushkin, K., Lavrentiev, O., Sergienko, Y., Khatko, A., Khimich, V., Shcherbina, Y., Pustoliakova, L., Hulai, V., Demchenko, N., Hrek, T., Vaskivska, T., Yeromenko, V., Ovsiukova, O., Zub, R., Melnik, B. (2021). Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). *Monograph*. Publishing House WSZiA, Opole. 2021. 384. ISBN 978–83–66567–34–4. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets (pp. 272–357).

10. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E.,

VI міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку якісної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах ступеневої освіти» (Полтава – Лубни, 18-19 квітня 2024 р.)

Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

11. Prysiashnyuk Stanislav. Evaluation of students' motivation and independence in physical education classes: module «Combat Horting» in higher educational institutions / Stanislav Prysiashnyuk, Zoia Dikhtiarenko, Eduard Yeromenko, Kostiantyn Kukushkin, Oleg Zavistovskyi // Фізична культура дітей, підлітків, молоді та дорослого населення в сучасному світі : матеріали IV Міжнар наук-практ Інтернет-конф, (16 березня 2023 р.): збірн наук праць. Умань: ВПЦ «Візаві», 2023. С. 54-65.

12. Fedorchenko, T., Boltivets, S., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Kukushkin, K., Otravenko, O., Zavistovskyi, O., Khatko, A., Kolomoiets, H., Berezhna, T., Veselova, V., Steshyts, A., Khimich, V., Demchenko, N., Yeromenko, V., Grechana, L., Petrova, O., Kozlova, K., Ilnytskyi, I., Rebryna, A., Tsviha, A., Kostenko, V., Dehtyaryov, A. (2022). Ensuring Standards of Quality of Life in a Turbulent World. Monograph. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2022; pp. 623. ISBN 978-83-66567-48-1. Part 5. «Combat Horting as a means of physical education of a harmoniously developed, successful, a vitally active personality – pupils, students and cadets: results of research work» (pp. 498-597).

Довгань Надія Юріївна

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри олімпійського та професійного спорту
факультету фізичного виховання Чорноморського національного
університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА СПОРТСМЕНІВ ЗАСОБАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ В АСПЕКТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У наказі МОН від 06.06.2022 №527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України» метою національно-патріотичного виховання визначено становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності